

Jakelussa mainitut

Tarkastuskertomus 7/2020 Työvoimapalvelujen tarjonta ja uudistukset 2015–2019

Jälkiseurantaraportti

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tehnyt vakiomenettelyn mukaisesti jälkiseurannan tuloksellisuus-tarkastuksesta Työvoimapalvelujen tarjonta ja uudistukset 2015–2019 (7/2020).

Jälkiseurantaraportissa selvitetään, miten tarkastuksen kohteena oleva asia on kehittynyt ja mihin toimiin tarkastuskertomuksessa annettujen suositusten ja muiden kannanottojen perusteella on ryhdytty. Raportin tietoja hyödynnetään raportoitaessa vuosittain eduskunnalle olennaisista tarkastushavainnoista sekä viraston tarkastustoiminnan kohdentamisessa.

1 Jälkiseurannan toteutus

Jälkiseurannassa selvitettiin, missä määrin tarkastuskertomuksessa esitetyt suositukset ovat toteutuneet.

Suositukset olivat seuraavat: Toimivien työvoimapalvelujen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi työ- ja elinkeinoministeriön tulisi yhdessä TE-toimistojen kanssa

- huolehtia siitä, että työnhakija-asiakkaille tarjottavat palvelut ovat työllisyyden hoidon näkökulmasta tarkoituksenmukaisia ja vastaavat asiakkaan palvelutarvetta
- seurata kuluvan hallituskauden työllisyyden kuntakokeilujen tuloksia systemaattisesti ja toteuttaa niistä laadukkaita vaikutusarviointeja
- suunnitella tulevaisuudessa työvoimapolitiikan uudistukset siten, että niiden vaikutuksia voidaan arvioida määrällisin menetelmin luotettavilla vertailuasetelmilla, ja siten, että arvioinnissa voidaan hyödyntää myös laadullisia analyyseja ja varmistaa, että arviointien tuloksia hyödynnetään toimenpiteiden kehittämisessä.

Jälkiseurantasuunnitelman mukaisesti seurattavat asiat olivat:

- Onko huolehdittu siitä, että työnhakija-asiakkaille tarjottavat palvelut ovat työllisyyden hoidon näkökulmasta tarkoituksenmukaisia ja vastaavat asiakkaan palvelutarvetta?
- Onko työllisyyden kuntakokeilujen tuloksia seurattu systemaattisesti ja onko kokeiluista toteutettu vaikutusarviointeja?
- Onko huolehdittu siitä, että tulevien työvoimapolitiikan uudistusten vaikutuksia voidaan arvioida määrällisin menetelmin luotettavilla vertailuasetelmilla ja että arvioinnissa voidaan hyödyntää myös laadullisia analyyseja ja että arviointien tuloksia hyödynnetään toimenpiteiden kehittämisessä?

Jälkiseurannan aineistona käytettiin työ- ja elinkeinoministeriöltä pyydettyä selvitystä. Jälkiseuranta toteutettiin suunnitelman mukaisesti.

2 Jälkiseurannan havainnot

2.1 Työnhakija-asiakkaalle tarjottujen palvelujen tarkoituksenmukaisuus

Suurissa työvoimahallinnon uudistuksissa on pyritty huomioimaan työnhakija-asiakkaiden palvelutarve

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) mukaan työnhakija-asiakkaille tarjottavien palvelujen tarkoituksenmukaisuuteen on pyritty usein eri keinoin ja uudistuksin. Pääministeri Antti Rinteen ja Sanna Marinin hallituskaudella TE-hallinnon rakenteisiin kohdistui voimakkaita muutoksia, mikä on huomioitu myös vuoden 2020 lopussa valmistuneessa **TE-palvelustrategiassa** (Valtion työvoima- ja yrityspalveluja koskeva palvelustrategia vuosille 2021–2023), jonka keskeisiä ohjenuoria olivat asiakkaiden palvelutarpeet, yksilöllisyys ja asiakaslähtöisyys.

TE-palvelustrategian valmistelussa hyödynnettiin TE-palveluiden yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vuosina 2019–2020 toteutettuja kumppanuuspilotteja, jotka TEM:n mukaan lisäsivät asiakasymmärrystä tuomalla entistä paremmin näkyviksi asiakkaiden todelliset tilanteet, toiveet ja tarpeet. Piloteista saatuja oppeja on hyödynnetty mm. alkupalvelujen ja alkukartoitusten sisältöjen kehittämisessä.

Toukokuussa 2022 TE-palveluissa käyttöön otetun uuden asiakaspalvelumallin eli niin sanotun pohjoismaisen työvoimapalvelumallin tavoitteena on ollut uudistaa työttömien palveluita siten, että työnhakijalle tarjotaan aiempaa yksilöllisempää ja tiiviimpää tukea työnhakuun ja työllistymiseen. Uudessa palvelumallissa TE-toimisto tai työllisyyden kuntakokeilun kunta järjestää työnhakijalle aiempaa aikaisemmassa vaiheessa ja useammin haastatteluja ja tapaamisia, joiden tarkoituksena on kartoittaa kattavasti työnhakijan palvelutarve ja muut työnhakuun liittyvät tekijät. Tämän pohjalta työnhakijalle laaditaan työllistymissuunnitelma, johon sisältyy työnhakuvelvollisuus. Työnhakuvelvollisuuden taso voidaan alentaa tai jättää kokonaan asettamatta yksilöllisen arvioinnin perusteella.

Uudessa palvelumallissa tavoitteena on ollut ohjata työnhakija palvelutarpeen mukaisiin palveluihin mahdollisimman nopeasti. Uuden mallin mukaisessa palveluprosessissa arvioidaan työnhakijan työnhauksen tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman toteutumista sekä tarvittaessa tarkennetaan työnhakijan palvelutarpeen arviointia, millä tavoitellaan työnhakijoiden yksilöllisen palvelutarpeen tukea. TEM:n mukaan mallin toteuttamistavoissa, sisällössä ja syvyydessä pyritään huomiomaan asiakkaiden toiveet.

Palvelumalliuudistuksesta johtuen TE-toimistojen toimintamenoihin tehtiin 70 miljoonan euron lisäys vuodesta 2022 alkaen. Määräraha on kohdennettu pääasiassa henkilöresurssien vahvistamiseen lähes 1 200 asiantuntijalla. TEM on arvioinut, että uudella asiakaspalvelumallilla saavutetaan vähintään 9 500 työllisen lisäys vuoteen 2025 mennessä. Palvelumallia koskevaan sääntelyyn liittyy eduskunnan vastauksessa, EV 212/2021 vp, esitetty lausuma, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti uudistuksen vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen sekä resurssien riittävyteen ja niiden kohdentamisen onnistumiseen kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaisen sääntelyn toimivuuteen.

Laki työllistymisen edistämisen kuntakokeiluista (1269/2020) tuli voimaan 1.3.2021, jolloin kuntakokeilut käynnistettiin. Kokeiluun osallistuu 25 kokeilualuetta ja 118 kuntaa, jotka valittiin avoimen haun perusteella. Kuntakokeilun tavoitteeksi määriteltiin edistää nykyistä tehokkaammin työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Keskeisiksi tavoitteiksi määriteltiin lisäksi heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukeminen, työnhakijoiden tehostettu ja jatkuva palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus, kustannustehokkaiden ja yhtenäisempien palveluprosessien aikaansaaminen sekä työllisyysasteen nosto ja julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden vaikuttavuuden kasvattaminen.

Kokeiluissa asiakaslähtöisyyttä tehostetaan integroimalla työllisyys-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalvelut entistä tiiviimmin yhteen. Palvelumallia ei ole rajattu tiukasti, vaan kunnat voivat kehittää palveluja oman alueen työnhakijoiden ja työnantajien tarpeista käsin. Kokeilussa pilotoidaan kuntien erilaisia tapoja tarjota työllisyyspalveluja ja haetaan parhaita käytäntöjä palvelurakenteiden uudistamiseksi.

TE-palvelut 2024 -uudistuksen myötä kokeilulakia muutettiin siten, että kuntakokeilut voivat jatkaa järjestämisvastuun siirtoon asti ja kokeilujen asiakkaat jatkavat kuntien asiakkaina. Kokeiluissa toimiviksi osoittautuvia käytäntöjä on mahdollista siirtää uuteen palvelurakenteeseen.

TE-palveluiden järjestämisvastuun siirtämistä kunnille koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin eduskunnassa maaliskuussa 2023, ja siirron on määrä tapahtua vuoden 2025 alussa. Uudistuksen tavoitteena on TEM:n mukaan kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia.

Uudistuksessa työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille tai niiden muodostamille työllisyysalueille, joiden työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Tehtävä muodostaa kunnille uuden valtiosuustehtävän, mutta julkisia työvoimapalveluja koskevaan substanssisäätelyyn on tehty pääasiassa järjestämisvastuun siirrosta johtuvat välttämättömät muutokset TE-palvelujen uuden asiakaspalvelumallin eli niin sanotun pohjoismaisen työvoimapalvelumallin säännellessä palveluprosessin sisältöä.

Yksi uudistuksen keskeisistä elementeistä on kannustava rahoitusmalli, jossa kunnat osallistuvat jatkossa nykyistä laajemmin työttömyysetuuskien rahoitukseen. Henkilön kotikunnan rahoitusvastuu laajenee koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Rahoitusvastuu koskee myös työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavaa työttömyysetuutta. Rahoitusvastuuta koskevien muutosten tavoitteena on kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksella tavoitellaan TEM:n mukaan 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutusta.

Yksittäisten palvelujen uudistamisessa tavoitteena on ollut työllisyyden hoidon tarkoituksenmukaisuus

Osana pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvää laajempaa työkykyohjelmaa TE-palveluissa on pyritty parantamaan osatyökykyisten työnhakijoiden palvelutarpeiden tunnistamista **Työkykykoordinaattorit 2021–2022 -hankkeella**. Keinona on ollut osatyökykyisille asiakkaille palvelutarpeen mukaisten palvelupolkujen rakentaminen sekä TE-toimiston henkilökunnan perehdyttäminen siihen, miten tunnistaa paremmin osatyökykyisiä. Toimintaan on osoitettu määrärahaa 20 henkilötyövuoden lisäämiseksi vuosille 2021–2023.

Pääministeri Sanna Marinin hallituskaudella työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu myös **palkkatukiudistus**, joka tulee voimaan 1.7.2023. TEM:n selvityksen mukaan uudistuksen tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä yksityisellä sektorilla. Tavoitteeseen pyritään yksinkertaistamalla palkkatukea koskevia säännöksiä. Yksinkertaistaminen koskee pääasiassa sellaisia työttömiä työnhakijoita, jotka ovat valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamia alentuneesti työkykyisiä tai epäedullisessa asemassa ja heikossa työmarkkina-asemassa olevia työntekijöitä.

Uudistuksessa palkkatuen määrää yhdenmukaistettiin luopumalla työttömyyden kestoon perustuvasta palkkatuen määrästä. Lisäksi uudistuksessa parannettiin TEM:n mukaan mahdollisuutta myöntää palkkatukea uudestaan saman henkilön työllistymisen edistämiseksi poistamalla palkkatukijakson ensimmäiskeston jälkeinen työttömyyden kestoa koskeva edellytys. Samalla tuen myöntämismahdollisuutta kuitenkin rajattiin siten, ettei palkkatukea voi myöntää samasta henkilöstä uudestaan samalle työnantajalle ennen kuin edellisen palkkatukijakson päättymisestä on kulunut kolme vuotta.

Kokoavana arviona suosituksen 1 toteutumisesta voidaan todeta, että työnhakija-asiakkaille tarjottavia palveluja on pyritty kehittämään niin, että ne olisivat työllisyyden hoidon näkökulmasta tarkoituksenmukaisia ja vastaisivat asiakkaan palvelutarvetta. Kahden keskeisen uudistuksen – työllisyyden kuntakokeilun ja uuden asiakaspalvelumallin – tavoitteet ovat kuitenkin osin ristiriidassa keskenään, sillä ”uusi työvoimapalvelumalli toi asiakaspalveluprosesseihin tietyn määrämuotoisuuden sekä kokeiluissa että TE-toimistossa” samalla kun työllisyyden kuntakokeilussa ”palvelumallia ei rajattu tiukasti, vaan kunnat voivat kehittää palveluja oman alueen työnhakijoiden ja työnantajien tarpeista käsin.” TEM:n selvityksessä ei ole kerrottu, kuinka näiden kahden samanaikaisen keskeisen uudistuksen tavoitteiden välistä ristiriitaa on pyritty ratkomaan. Kyseistä ristiriitaa ei voi lähtökohtaisesti pitää tarkoituksenmukaisena työllisyyden hoidon näkökulmasta.

2.2 Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen tulosten seuranta ja vaikutusarvioinnit

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan TEM seuraa kokeiluja muun muassa tilastoseurannan, kokeiluille kohdennettavien kyselyiden ja barometrien sekä kokeilujen ohjausryhmätyöskentelyn avulla. Ministeriö on valmistellut yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa kokeilujen valtakunnalliset seurantamittarit. Kokeilualueille tuotetaan säännöllisesti seurantatietoa kokeilun edistymisestä. Kokeiluille on laadittu yhteinen arviointisuunnitelma.

Kokeilujen edistymistä on vuoden 2022 loppuun asti seurattu kuukausittain tilastotiedon avulla. Vuoden 2023 alusta seuranta tapahtuu kahden kuukauden välein. Asiakastytyväisyyden mittaamisen lisäksi Kyyviisari -nimisellä työkalulla seurataan asiakkaiden työ- ja toimintakyvyssä tapahtuvia muutoksia. TEM:n selvityksen mukaan näillä seurantatiedoilla tuodaan esiin kuntien palveluiden ja yhteen sovitettujen palvelumallien vaikuttavuutta.

Selvityksessään TEM toteaa, että hallinnonalan nykyiset ohjaussuhteet huomioon ottaen vuoropuhelu ELY-keskusten kanssa on kokeilujen seurannassa ja vaikuttavuuden arvioinnissa välttämätöntä. Näin ollen kokeilujen seurantaan on osallistunut myös ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus), jolla on aktiivinen rooli kokeilujen toimeenpanon tuessa.

TEM listaa selvityksessään kokoonpanot, joilla työllisyyden kuntakokeiluja seurataan:

1) VN TEAS -arviointitutkimus ”Työllisyyden kuntakokeilujen työllisyys-, kustannus- ja hyvinvointivaikutusten arviointi” (3/2021–12/2023)

VN TEAS -arviointitutkimus käynnistyi maaliskuussa 2021. Ensimmäinen väliraportti julkaistiin marraskuussa 2021 ja toinen 3.4.2023. Tutkimuksen ohjausryhmä kokoontuu 3–4 kertaa vuodessa. Väliraportteja käsitellään ja esitellään ohjausryhmien lisäksi laajasti keskushallinto- ja paikallistasolla.

2) Kuntakokeilujen ohjausryhmä

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut kuntakokeilulle ohjausryhmän 22.6.2020. Ohjausryhmä toimii ainakin vuoden 2024 loppuun. Ohjausryhmä seuraa kuntakokeilujen tavoitteiden toteutumista, vahvistaa valtion ja kuntien välistä yhteistyötä ja yhteiskehittämistä sekä yhteensovittaa johtamista. Myös TE-toimistot ja ELY-keskukset ovat nimenneet edustajansa ohjausryhmään. Näin varmistetaan vuoropuhelu muun muassa asiakasohjauksesta, toimintatavoista, kokeilujen tuloksista ja mahdollisista kehittämis-kohteista.

3) Epävirallinen työryhmä TEM/KEHA-keskus/ Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudellinen tukiyksikkö / Länsi- ja Sisä-Suomen AVI

Ministeriön koollekutsumassa työryhmässä käsitellään kokeilujen toimeenpanoon liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Työryhmä kokoontuu kuukausittain.

4) ELY/E-johtajien kokoukset sekä TE-johtajien kokoukset

Kokouksissa on mahdollista keskustella ajankohtaisista kuntakokeiluihin liittyvistä asioista. Johtajat kokoontuvat säännöllisesti.

5) Kuntien työllisyyskokeilujen toiminnallisen valmistelun koordinaatioryhmä (KUTVA 2.0, toimii ajalla 1.3.2021–30.6.2023)

Työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu KEHA-keskuksen asettaman koordinaatioryhmän ja sen alaryhmien toimintaan. Työryhmien tehtävänä on tukea kuntakokeilujen toimeenpanoa, kokeilukuntien välistä yhteistyötä sekä lisätä yhteistyötä ja tasavertaista kumppanuutta kokeilukuntien ja TE-palveluiden sekä TE-palveluita ohjaavien tahojen välillä. TE-palveluihin kuuluvat TE-toimistot ja valtakunnallinen puhelinpalvelu.

TEM tuo esille selvityksessään, että hyvinvointialueiden palvelutoiminnan käynnistyminen vuoden 2023 alusta on edellyttänyt kokeilukunnilta muuntautumista sote-palvelujen integroinnissa. TEM:n mukaan muutokset ovat tuoneet haasteita kuntakokeilujen toimeenpanoon ja kokeilujen vaikutusarvioinnit ovat kesken, eikä arviota toimintaympäristön muutosten vaikutuksista kokeilujen tuloksiin vielä ole. TEM:n mukaan kokeiluista tehtyjä arvioita ja niissä kehitettyjä palvelukokonaisuuksia voidaan hyödyntää työvoimapolitiikan uudistuksen toimeenpanossa.

Kokoavana arviona suosituksen 2 toteutumisesta voidaan todeta, että työllisyyden kuntakokeilujen tuloksia on seurattu systemaattisesti. Kokeiluista tehdään myös VN TEAS -arviointitutkimus ”Työllisyyden kuntakokeilujen työllisyys-, kustannus- ja hyvinvointivaikutusten arviointi”. Seuranta on siten ollut monipuolista ja laajasti eri toimijat osallistavaa. Lisäksi seurannassa on pyritty ottamaan huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet merkittävät muutokset, kuten hyvinvointialueiden palvelutoiminnan käynnistyminen vuoden 2023 alussa sekä TE-palvelut 2024 -uudistuksen suunniteltu voimaantulo vuoden 2025 alussa.

2.3 Työvoimapolitiikan uudistusten suunnittelu siten, että niiden monipuolinen ja luotettava arviointi on mahdollista

Satunnaistettujen vertailuasetelmien käyttö työvoimapolitiikan uudistusten arvioinnissa vaihtelee

TEM tuo selvityksessään esille näkemyksen, että työvoimapolitiikan uudistusten toteuttaminen tieteellisin vertailuasetelmin on osoittautunut haasteelliseksi. Luotettavien vertailuasetelmien muodostaminen edellyttäisi satunnaistettua kontrolloitua koetta, mikä ei TEM:n mukaan useinkaan ole mahdollista työvoimapolitiikan uudistuksissa. Esimerkiksi TEM nostaa nykyiset kuntakokeilut, joiden seurantaan suunniteltiin satunnaistettua vertailuasetelmaa, joka olisi mahdollistanut kokeilujen tulosten vertailun silloiseen normaalitilanteeseen. Valmistelun aikana koeasetelma-ajattelusta jouduttiin kuitenkin luopumaan. Sen sijaan kuntakokeilujen työllisyysvaikutuksia arvioidaan VN TEAS -tutkimuksessa niin sanotulla synteettisellä koeasetelmalla, mihin liittyy merkittäviä tutkimuksellisia epävarmuuksia.

Selvityksessään TEM nostaa esiin onnistuneena esimerkkinä rekrytointitukikokeilun toteutuksen yhdessä tutkijoiden kanssa suunniteltuna kontrolloituna kokeena. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluvista yrityksistä valittiin satunnaisotannalla kokeiluryhmä ja tälle verrokkiryhmä. TEM:n mukaan kokeilu suunniteltiin toteutettavaksi vaiheistettuna, jotta kokeilusta saataisiin tieteellisesti merkitseviä tuloksia. TEM toteaa selvityksessään, että kokeilun päätyttyä siitä on tarkoitus teettää tutkimus ulkopuolisilla

tutkijoilla. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää politiikkavalmistelun tukena, kun päätetään, onko kyseisen kaltainen tuki tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön vakituisesti.

Keskeisistä uudistuksista on järjestetty erillisseurannat

Toukokuussa 2022 voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin toteutusta, tuloksia ja vaikutuksia seurataan TEM:n mukaan erillisseurannalla. Vaikutusten seuranta keskittyy yhteydenottojen, työnhakuvollisuuden asettamisen, haettujen työmahdollisuuksien, annettujen lausuntojen, laiminlyöntien ja muistutusten määrän kehitykseen. Esimerkkinä laadullisemmasta seurannasta TEM antaa yhteydenottojen järjestämistapojen suhteellisten osuuksien (lähipalvelu, videopalvelu, puhelinpalvelu) tarkastelun organisaatio- ja aluekohtaisesti. Myös työnhakuvollisuuden asettamista on vertailtu asiakasryhmittäin, alueittain ja organisaatioittain huomioiden alueellinen työvoimarakenne ja avoimet työpaikat. Työnhakuvollisuuden kattavuutta seurataan kuukausitasolla, minkä lisäksi keskeisiä uuden asiakaspalvelumallin seuraamiseen liittyviä tunnuslukuja on tarkastelu suhteessa aktivointiasteeseen ja työttömyyden virtalukuihin sekä suhteessa työllisyyden kuntakokeiluihin.

TEM:n selvityksen mukaan asiakastyytyväisyyttä on mitattu uuden asiakaspalvelumallin aikana kvartaaleittain osana TE-palveluiden jatkuvaa asiakaspalvelukyselyä. Työntekijöille on kohdistettu kaksi laajaa kyselyä palvelumallin toiminnasta ja siitä seuranneista muutoksista työn sisältöön.

TEM:n selvityksessä todetaan, että valtion keskitetysti tuottamien tiedolla johtamisen palveluiden roolia tullaan vahvistamaan TE-palvelut 2024 -uudistuksessa KEHA-keskuksen toteuttamalla työvoimaviranomaisten ja yksittäisten työvoimapalveluiden toimeenpanon ja tuloksellisuuden seurannalla. KEHA-keskuksessa kyseisestä seurannasta vastaa helmikuussa 2023 käynnistynyt TE- ja kotoutumispalveluiden tiedolla johtamisen -hanke. KEHA-keskuksen toteuttamaan seurantaan kytketään verottajan tulorekisteritieto, mikä mahdollistaa TEM:n selvityksen mukaan työllisyysvaikutusten paremman seurannan. Lisäksi TEM:n selvityksessä kerrotaan, että KEHA-keskus on suunnitellut hyödyntävänsä tekoälypohjaisia ratkaisuja työnhakijoiden asiakassegmentoinnin ja palvelukohtaannon tukena sekä kuntien tilinpäätöstietoja palveluiden tai palvelujärjestelmän kustannusvaikuttavuuden mittaamisessa.

Kokoavana arviona suosituksen 3 toteutumisesta voidaan todeta, että työvoimapolitiittisia uudistuksia on pyritty toteuttamaan ja osin myös toteutettu niin, että uudistuksia on ollut mahdollista arvioida määrällisesti luotettavilla vertailuasetelmilla sekä laadullisin analyysin. Rekrytointitutkimuksen vaikutusarvioinnin tuloksia on tarkastuksen suosituksen mukaisesti suunniteltu hyödynnettävän myös politiikkavalmistelussa. Määrällisten mittareiden lisäksi keskeisistä uudistuksista – uusi työvoimapalvelumalli ja TE-palvelut 2024 -uudistus – on niiden erillisseurannoissa kerätty seurantatietoa, joka mahdollistaa niiden arvioinnin laadullisin menetelmin.

3 Yhteenveto ja jatkotoimet

Tarkastuksessa selvitettiin, miten onnistuneesti TE-hallinto on tarjonnut työllisyyden edistämiseen tarkoitettuja TE-palveluja vuosina 2015–2019 ja samaan aikaan toimeenpannut työllisyyden hoitoon liittyvät uudistukset. Tarkastuksessa todettiin, että TE-hallinnolla on ollut määrärahojen vähenemisestä huolimatta kohtuullisen hyvät edellytykset tarjota TE-palveluja vuosina 2015–2018. Lisäksi tarkastuksessa havaittiin, että määräaikaishaastattelujen lisääminen lisäsi TE-toimistojen kontakteja asiakkaisiin ja tehosti työnhakijoiden ohjausta palveluihin, mutta että samalla uudistus kasvatti TE-toimiston henkilöstön työmäärää ja kuormitusta. Pitkäaikaistyöttömien määrä vähentyi ja rekisterityöttömyys alentui alueelliseen työllisyyskokeiluun osallistuneilla alueilla kokeilun aikana, eli elokuusta 2017 joulukuuhun 2018.

Jälkiseurannan perusteella TE-hallinto on toteuttanut tarkastusviraston suosituksia, jotka koskivat

- työnhakija-asiakkaille tarjottavien palvelujen tarkoituksenmukaisuutta ja asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamista

- vuosien 2019–2023 hallituskauden työllisyyden kuntakokeilujen tulosten systemaattista seuranta ja laadukkaiden vaikutusarviointien toteutusta
- työvoimapolitiikan uudistusten suunnittelua siten, että niiden vaikutusten arviointi on mahdollista määrällisin menetelmin luotettavilla vertailuasetelmilla ja laadullisin analyysin ja että samalla varmistetaan arviointien tulosten hyödyntäminen toimenpiteiden kehittämisessä.

Jälkiseurannan perusteella sekä suurissa työvoimapolitiikan uudistuksissa että yksittäisten palvelujen kehittämisessä on pyritty huomiomaan asiakastarve. Suurten samanaikaisten uudistusten – työllisyyden kuntakokeilut ja uusi asiakaspalvelumalli – tavoitteita ei ole kuitenkaan täysin yhteensovitettu. Työllisyyden kuntakokeiluja on seurattu kattavasti ja laajasti eri toimijoita osallistaen. Kuntakokeiluista tehdään parhaillaan VN TEAS-arviointia. Vaikka satunnaistettujen vertaisasetelmien käyttö työvoimapolitiikan uudistusten arvioinnissa on haastavaa, on rekrytointitutkimukseen pystytty sellainen laatimaan ja sen tuloksia on suunniteltu hyödynnettävän politiikkavalmistelussa. Suurten uudistushankkeiden seuranta on järjestetty kattavasti.

Jälkiseurantaa ei ole tarvetta jatkaa.

Sari Hanhinen
tarkastuspäällikkö

Pietari Suomela
tarkastaja

JAKELU työ- ja elinkeinoministeriö